

การจดทะเบียนลงชื่อคู่สมรส

● ความหมาย

การจดทะเบียนลงชื่อคู่สมรส คือ การที่สามีภรรยาขอให้จดทะเบียนลงชื่อสามีหรือภรรยาอีกฝ่ายหนึ่งลงในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินอันเป็นสินสมรส ซึ่งมีชื่อสามีหรือภรรยาเป็นเจ้าของอยู่แต่เพียงผู้เดียว เพื่อให้สามีและภรรยา มีชื่อเป็นเจ้าของร่วมกัน และการจดทะเบียนลงชื่อคู่สมรสมิใช่การโอน เป็นเพียงการลงชื่อคู่สมรสฝ่ายที่ยังไม่มีชื่อในหนังสือแสดงสิทธิ เพื่อให้ปรากฏชื่อเป็นเจ้าของร่วมกันในหลักฐานทางทะเบียนตามมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

● กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๘ - ๑๔๖๐, ๑๔๗๔ - ๑๔๗๕
- ระเบียบกรมที่ดิน ว่าด้วยการจดทะเบียนลงชื่อคู่สมรส และแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสในที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น พ.ศ.๒๕๕๓

● สาระสำคัญ

- กรณีสามีและภรรยาขอให้จดทะเบียนลงชื่อสามีหรือภรรยาในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินอันเป็นสินสมรส ซึ่งมีชื่อสามีหรือภรรยาเป็นเจ้าของอยู่แต่เพียงผู้เดียว เพื่อให้สามีและภรรยา มีชื่อเป็นเจ้าของร่วมกันตามนัยมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

(๑) เมื่อมีผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนลงชื่อคู่สมรสในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามนัยมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสอบสวน ให้ได้ความแน่ชัดว่าคู่กรณีเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และที่ดินดังกล่าวเป็นสินสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จริงหรือไม่ ซึ่งการสอบสวนและพิจารณาว่าคู่กรณีเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ต้องพิจารณาจากหลักฐานที่ผู้ขอนำมาแสดง ในกรณีนี้ต้องดูจากทะเบียนสมรสเป็นสำคัญ ซึ่งต้องศึกษาจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๒ ในเรื่องเงื่อนไขแห่งการสมรส มาตรา ๑๔๔๘ ถึงมาตรา ๑๔๖๐ และการสมรสจะมีได้ต้องจดทะเบียนต่อนายทะเบียน

ส่วนการสอบสวนพิจารณาว่าทรัพย์สินใดเป็นสินสมรสหรือไม่ ต้องพิจารณาจากบทบัญญัติ
ในเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๔

(๒) ถ้าการสอบสวนตาม (๑) เป็นที่เชื่อได้ว่าคู่กรณีเป็นสามีภรรยาโดยชอบด้วย
กฎหมาย และที่ดินดังกล่าวเป็นสินสมรสจริง ก็ให้รับจดทะเบียนในประเภท “ลงชื่อคู่สมรส”

● แนวทางการวินิจฉัยที่สำคัญเกี่ยวกับการจดทะเบียนลงชื่อคู่สมรส

๑. การจดทะเบียนประเภทลงชื่อคู่สมรสเป็นการจดทะเบียนลงชื่อสามีภรรยา
ในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินอันเป็นสินสมรสซึ่งมีชื่อสามีหรือภรรยาเป็นเจ้าของอยู่แต่เพียงฝ่ายเดียว
เพื่อให้สามีและภรรยา มีชื่อเป็นเจ้าของร่วมกันตามนัยมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญคือที่ดินนั้นต้องเป็นสินสมรส และคู่กรณีต้องเป็นคู่สมรส
ที่ชอบด้วยกฎหมาย สำหรับการจดทะเบียนแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ที่ดินที่จะจดทะเบียน
ต้องเป็นสินสมรสและคู่กรณีต้องเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน แต่ต่างกันตรงที่ว่า
การจดทะเบียนประเภทแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสเป็นการจดทะเบียนไปตามข้อตกลงในการแบ่งทรัพย์สิน
ระหว่างคู่สมรสหลังจากที่ได้หย่าขาดจากกันแล้ว กล่าวคือ ในขณะที่ยังเป็นสามีภรณาร่วมกันอยู่
สินสมรสย่อมเป็นสิทธิของสามีภรณาร่วมกันในทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งถ้าสินสมรสนั้นเป็นที่ดินมี
หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินและมีชื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าของแต่เพียงฝ่ายเดียว หากคู่สมรส
อีกฝ่ายหนึ่งจะขอจดทะเบียนเพื่อให้มีชื่อเป็นเจ้าของร่วมกันก็จดทะเบียนในประเภทลงชื่อคู่สมรส
ต่อเมื่อได้หย่าขาดจากกันไม่ว่าจะเป็นการหย่าโดยความยินยอมหรือไม่ก็ตามมาตรา ๑๕๓๒
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติให้มีการจัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภรรยา
ซึ่งในการจัดการแบ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภรณาร่วมกันตามมาตรา ๑๕๓๓ บัญญัติว่า “เมื่อหย่ากันให้
แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน” สามีภรรยาจะจัดการแบ่งกันอย่างไร ทรัพย์สินใด
เป็นของฝ่ายใดก็สุดแล้วแต่สามีภรรยาจะตกลงกัน ไม่จำเป็นที่จะต้องเอาทรัพย์สินแต่ละอย่าง
มาแบ่งกันคนละครึ่ง แต่เมื่อแบ่งกันแล้วทรัพย์สินที่แต่ละฝ่ายได้ไปทั้งหมดรวมกันแล้วต้องมี
มูลค่าเท่ากัน เช่น โฉนดที่ดินมีชื่อสามีเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ต่อมาเมื่อหย่าร้างกันคู่สมรสอาจตกลง
กันให้ที่ดินแปลงนี้ตกเป็นของภรรยาคนเดียวก็ได้ หรือสามีภรรยาอาจจะตกลงแบ่งโดยให้
สินสมรสชิ้นใดชิ้นหนึ่งเป็นของทั้งสองคนถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันไปก็ได้ ซึ่งไม่ว่าคู่กรณีจะตกลงแบ่ง
กันอย่างไรก็ต้องจดทะเบียนในประเภทแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหาก
กรณีเป็นเรื่องที่ตกลงกันให้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันต่อไปตามตัวอย่างข้างต้นในการจดทะเบียน

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะต้องจดทะเบียนลงชื่อภรรยาให้ปรากฏในโฉนดที่ดินทำนองเดียวกันกับการจดทะเบียนลงชื่อคู่สมรส แต่ต้องจดทะเบียนในประเภท “แบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส” มิใช่จดทะเบียนในประเภท “ลงชื่อคู่สมรส”

๒. กรณีที่สามีหรือภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายจะขอจดทะเบียนลงชื่อในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินที่มีชื่อภรรยาหรือสามีอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งถึงแก่กรรมแล้วเป็นเจ้าของโดยอ้างว่าเป็นสินสมรส

๒.๑ ถ้าเป็นที่ดินที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรสตามมาตรา ๑๔๗๔ (๑) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แม้ตามมาตรา ๑๔๗๔ วรรคท้าย จะให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรส แต่ทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างสมรสก็หาได้เป็นสินสมรสเสมอไปไม่ เช่น ทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างสมรสโดยเอาสินส่วนตัวไปซื้อหรือแลกเปลี่ยนมาย่อมเป็นสินส่วนตัวตามมาตรา ๑๔๗๒ เมื่อคู่สมรสฝ่ายที่มีชื่อในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตายแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่อาจสอบสวนได้ว่าที่ดินนี้เป็นสินสมรสหรือไม่ เพราะบุคคลที่รู้ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้อันได้แก่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้ตายแล้ว กรณีเช่นนี้เป็นเรื่องยากที่จะนำ “เอกสารแสดงสิทธิการได้มา” มายื่นขอจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หากจดทะเบียนให้ไปก็อาจเป็นที่เสียหายแก่ทายาทของคู่สมรสที่ตายหรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ได้ และตามมาตรา ๑๓๗๓ ก็บัญญัติเป็นข้อสันนิษฐานว่า “ถ้าทรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ได้จดทะเบียนที่ดิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลผู้มีชื่อในทะเบียนเป็นผู้มีสิทธิครอบครอง” ซึ่งข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๑๓๗๓ เป็นข้อสันนิษฐานในเรื่องทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ได้จดทะเบียนที่ดินไว้ในเรื่องของที่ดินจึงควรต้องถือหลักสันนิษฐานทางทะเบียนนี้ ดังนั้น หากผู้ขอไม่มีเอกสารมาแสดงให้เห็นเป็นที่แน่ชัดว่าที่ดินเป็นสินสมรสก็ต้องถือว่าผู้ขอไม่มีเอกสารแสดงสิทธิการได้มา มาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อ ๙ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๗ ฯ พนักงานเจ้าหน้าที่จึงไม่อาจจดทะเบียนให้ได้ อย่างไรก็ตามหากมีเอกสารมาแสดงได้แน่ชัดว่าที่ดินเป็นสินสมรสก็รับจดทะเบียนให้ได้โดยไม่ต้องนำคำสั่งศาลมาแสดง เช่น คู่สมรสฝ่ายที่มีชื่อในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินซึ่งถึงแก่ความตายทำพินัยกรรมระบุว่าที่ดินเป็นสินสมรส คู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ก็อาจนำพินัยกรรมมาแสดงเพื่อจดทะเบียนได้ เป็นต้น

๒.๒ ถ้าเป็นที่ดินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือเมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุว่าที่ดินเป็นสินสมรส ตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) กรณีนี้เป็นเรื่องที่มีหลักฐานชัดเจนแล้วว่าที่ดินเป็นสินสมรส จึงถือได้ว่าพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ดังกล่าวเป็นเอกสารแสดงสิทธิการได้มาซึ่งสามารถนำมาแสดงเพื่อขอจดทะเบียนให้ได้

๓. กรณีที่คู่สมรสได้ที่ดินมาโดยการจับจองในระหว่างสมรส จึงเป็นสินสมรสระหว่าง
ช. และ ญ. การจดทะเบียนในประเภทลงชื่อคู่สมรสไม่ใช่เป็นการโอน เพราะคู่สมรสทั้งสองฝ่าย
ต่างมีกรรมสิทธิ์ร่วมกันในที่ดินอันเป็นสินสมรสอยู่แล้ว การจดทะเบียนลงชื่อคู่สมรสเป็นเพียง
การลงชื่อคู่สมรสฝ่ายที่ยังไม่มีชื่อให้ปรากฏชื่อเป็นเจ้าของร่วมกันในหลักฐานทางทะเบียนตาม
มาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เท่านั้น ดังนั้น แม้ที่ดินดังกล่าวจะอยู่
ในบังคับห้ามโอนตามมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ก็ชอบที่จะจดทะเบียนในประเภท
ลงชื่อคู่สมรสได้

๔. กรณีโฉนดที่ดินมีชื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียว ย่อมได้รับ
ข้อสันนิษฐานว่า คู่สมรสฝ่ายที่มีชื่อในโฉนดที่ดินนั้นเป็นผู้มีสิทธิครอบครองตามนัยมาตรา ๑๓๗๓
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องนี้แม้จะมีข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๑๔๗๔ แห่ง
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างหนึ่งเป็น
สินสมรสหรือมิใช่ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรส” แต่ข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๑๔๗๔
ควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่น ๆ สำหรับที่ดินซึ่งมีหลักฐานทางทะเบียนปรากฏอยู่ ควรใช้
ข้อสันนิษฐานตามหลักฐานทางทะเบียนว่าผู้มีชื่อในทะเบียนเป็นผู้มีสิทธิครอบครองตามมาตรา
๑๓๗๓ ดังกล่าว

การจดทะเบียนประเภท “ลงชื่อคู่สมรส” เป็นการจดทะเบียนลงชื่อสามีหรือภริยา
ในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามนัยมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่ง
บัญญัติว่า “ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่
มีเอกสารเป็นสำคัญ สามีหรือภริยาจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้อ”
บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องที่สามีหรือภริยาขอให้ลงชื่อ แต่หากการสมรสได้สิ้นสุดลงไม่ว่าด้วย
เหตุใด เช่น ด้วยความตายหรือหย่าคู่สมรสยอมไม่ใช่สามีและภริยากันต่อไป การขอลงชื่อสามี
หรือภริยาตามมาตรา ๑๔๗๕ ต้องเป็นเรื่องในขณะที่ยังเป็นสามีและภริยากันอยู่เท่านั้น ดังนั้น
กรณีที่สามีภริยาขาดจากการสมรสไม่ว่าจะโดยการหย่าหรือความตาย หากมีทรัพย์สินซึ่งเป็น
สินสมรส ทรัพย์สินนั้นย่อมหมดสภาพจากการเป็นสินสมรสไปคงเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมกันระหว่าง
คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่กับทายาทของคู่สมรสที่ถึงแก่กรรม จึงไม่อาจจดทะเบียนในประเภทลงชื่อ
คู่สมรสได้ เพราะการจดทะเบียนลงชื่อคู่สมรสเป็นการขอให้ลงชื่อในเอกสารสำคัญสำหรับ
ทรัพย์สินซึ่งเป็นสินสมรสเมื่อทรัพย์สินดังกล่าวหมดสภาพจากการเป็นสินสมรสแล้วก็ไม่อาจ
จดทะเบียนลงชื่อคู่สมรสได้

๕. การจดทะเบียนในประเภทแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เป็นการจดทะเบียนเมื่อคู่สมรสได้หย่าขาดจากกันและประสงค์จะแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสเกี่ยวกับที่ดินซึ่งตามมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติว่า “เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน” การจดทะเบียนในประเภทนี้ทรัพย์สินที่นำมาขอจดทะเบียนจะต้องเป็นสินสมรส หากเป็นสินส่วนตัวของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ย่อมเป็นกรรมสิทธิ์ของฝ่ายนั้น ๆ อยู่แล้ว ไม่มีกรณีที่จะต้องมาแบ่งกันอีก เมื่อข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ศาลแพ่งได้วินิจฉัยว่าที่ดินเป็นทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างที่ ท. และ ม. อยู่กินฉันสามีภรรยา ที่ดินทั้ง ๓ แปลง จึงเป็นเพียงทรัพย์สินที่ ท. กับ ม. เป็นเจ้าของร่วมกันก่อนการสมรส เมื่อต่อมาทั้งสองได้ทำการสมรสกันใหม่ในภายหลังที่ดินดังกล่าวย่อมตกเป็นสินส่วนตัวของแต่ละฝ่ายเท่า ๆ กัน (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓/๒๕๑๒) เจ้าพนักงานที่ดินจึงไม่อาจจดทะเบียนให้แก่ผู้ขอในประเภทแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสได้ และกรณีเช่นนี้ก็มิอาจจดทะเบียนในประเภทลงชื่อคู่สมรสได้ด้วยเหตุผลในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ เนื่องจากการจดทะเบียนประเภทลงชื่อคู่สมรสเป็นการจดทะเบียนลงชื่อคู่สมรสในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินที่เป็นสินสมรสตามมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ สามีหรือภริยาจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้” เมื่อดินมิได้เป็นสินสมรสจึงไม่อาจจดทะเบียนในประเภทลงชื่อคู่สมรสได้

สำหรับการจดทะเบียนจะจดทะเบียนให้ในประเภทใดนั้นเห็นว่า เมื่อศาลได้วินิจฉัยว่าที่ดินทั้ง ๓ แปลงนี้ เป็นกรรมสิทธิ์ของ ท. และ ม. ร่วมกันการที่ ม. ได้ลงชื่อในโฉนดที่ดินเพียงคนเดียว จึงเท่ากับว่า ม. ได้ลงชื่อเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ไว้แทน ท. ในจำนวนครั้งหนึ่งด้วย ดังนั้นหาก ท. มีความประสงค์จะขอจดทะเบียนให้ปรากฏชื่อตนเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในโฉนดตามคำพิพากษา ก็ควรแนะนำให้ขอจดทะเบียนในประเภทกรรมสิทธิ์รวม (โอนให้ตัวการ) โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนประเภทไม่มีทุนทรัพย์

๖. การทำนิติกรรมเกี่ยวกับสินสมรสที่ปราศจากความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ตกเป็นโมฆะอันจะเป็นเหตุให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ต้องจดทะเบียนตามมาตรา ๗๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พนักงานเจ้าหน้าที่จึงต้องจดทะเบียนให้ไป เพียงแต่ผู้ร้องอาจฟ้องศาลเพื่อเพิกถอนนิติกรรมตามนัยมาตรา ๑๔๘๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ และตราบิตที่ศาลยังไม่มีคำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนขายห้องชุดและที่ดินดังกล่าว ก็ยังคงมีผลผูกพันคู่กรณีตามกฎหมาย

การที่นาย ข. แจ้งข้อความอันเป็นเท็จว่าตนเองมีสถานภาพโสดต่อเจ้าพนักงานที่ดิน ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย และเจ้าพนักงานที่ดินหลงเชื่อจดทะเบียนขายห้องชุดไป วันที่จดทะเบียนขายห้องชุดจึงเป็นวันที่ นาย ข. กระทำความผิดฐานแจ้งความเท็จ ตามมาตรา ๑๓๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกฎหมายบัญญัติบทลงโทษสำหรับความผิดนี้ มีระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน ซึ่งกรณีโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนแต่ไม่ถึงหนึ่งปี การฟ้องคดีอาญาจะต้องกระทำภายในอายุความ ๕ ปี นับแต่วันกระทำความผิด เมื่อไม่ปรากฏ ว่ามีการดำเนินการร้องทุกข์หรือฟ้องคดีกับนาย ข. ภายใน ๕ ปี นับแต่วันที่ นาย ข. กระทำความผิดคดีจึงเป็นอันขาดอายุความ ตามมาตรา ๙๕(๔) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนของการขายที่ดินซึ่งคดียังไม่ขาดอายุความ และไม่ปรากฏว่านางสาว น. ได้ร้องทุกข์หรือฟ้องคดีอาญา นาย ข. ในความผิดฐานแจ้งความเท็จ และเรื่องนี้กรมที่ดินเป็นผู้เสียหายที่จะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ตามนัยมาตรา ๒(๗) มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๒๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาคด้วย จึงมอบหมายให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดดำเนินการร้องทุกข์คดีอาญากับนาย ข. ต่อพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุต่อไป (สารบบ ๙๐๒๗ - ส.กทม.)

๗. หญิงไทยมีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าวซื้อที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ร้องได้จดทะเบียนสมรสกับ นาง ข. และนาง ข. ได้ซื้อที่ดินในระหว่างสมรสกับนาย ก. โดยนาง ข. ยังคงใช้นามสกุลของสามีเก่า ซึ่งเป็นการซื้อที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายโดย นาง ข. ได้ทำนิติกรรมซื้อที่ดินในขณะที่เป็นภรรยาของคนต่างด้าวโดยนาง ข. อ้างว่า เงินซื้อที่ดินนั้นเป็นเงินของคนต่างด้าวให้เป็นสินสอด แต่เมื่อนาง ข. ได้ขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนลงชื่อตนเป็นเจ้าของที่ดินทรัพย์สินดังกล่าวจึงไม่เป็นสินสอด เพราะสินสอดจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ฝ่ายชายให้ไว้แก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงเพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรสด้วย ดังนั้นจึงถือได้ว่า นาย ก. มีส่วนได้ที่ดินมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะต้องจำหน่ายที่ดินดังกล่าวภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ นาง ข. ได้รับทราบการให้จำหน่ายที่ดินของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามนัยมาตรา ๙๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๘. เมื่อเพิกถอนรายการจดทะเบียนขายระหว่างนางสาว ส. กับ นาย บ. แล้ว ที่ดินจะกลับมาเป็นชื่อของนางสาว ส. ดังเดิมแต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า นางสาว ส. มีคู่สมรสชอบด้วยกฎหมายเป็นคนต่างด้าวโดยจดทะเบียนสมรสกับนาย A ตามกฎหมายประเทศอังกฤษ โดยนาย A ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยและซื้อที่ดินดังกล่าวด้วยเงินของตนเองแต่ใส่ชื่อนางสาว ส. เนื่องจาก นาย A ไม่อาจถือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยได้ที่ดินจึงเป็นสินสมรสตามมาตรา ๑๔๗๔

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นาย A คนต่างด้าวย่อมมีสิทธิเป็นเจ้าของร่วมด้วย จึงถือว่าคนต่างด้าวได้มาซึ่งที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ส่วนนางสาว ส. ถือที่ดินในฐานะเป็นเจ้าของแทนคนต่างด้าว ต้องให้จำหน่ายตามมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และให้แจ้งความดำเนินคดีกับนาย A ฐานได้มาซึ่งที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๑๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และแจ้งความดำเนินคดีกับนางสาว ส. ฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จัดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการ ตามมาตรา ๒๖๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และฐานได้มาซึ่งที่ดินในฐานะเป็นตัวแทนของคนต่างด้าวหรือนิติบุคคลต่างด้าวตามมาตรา ๑๑๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

● คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้อง

๑. คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๒๔/๒๔๙๕ แม้เป็นสามีภริยาก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัวก็ดี ฝ่ายที่ไม่มีชื่อในโฉนดที่ดินอันเป็นสินสมรส ก็ย่อมมีสิทธิขอให้ลงชื่อร่วมกันในโฉนดที่ดินได้ตามมาตรา ๑๔๖๗ (มาตรา ๑๔๗๕ บรรพ ๕ ปัจจุบัน)

๒. คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๓๔/๒๔๙๖ ที่ดินไม่มีหนังสือสำคัญ ซึ่งสามีภริยาลงชื่อเป็นผู้ซื้อมานั้น สามีมีอำนาจขายได้โดยภริยาไม่ต้องลงชื่อเป็นผู้ขายด้วย

๓. คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๙๐/๒๕๐๕ ไปไต่สวนตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่ใช่เอกสารสำคัญที่จะแสดงว่าผู้มีชื่อในไปไต่สวนเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๖๗ (มาตรา ๑๔๗๕ บรรพ ๕ ปัจจุบัน) และมาตรา ๑๔๗๔

๔. คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๖๔/๒๕๐๘ แม้ภริยาจะมีชื่อในโฉนดถือกรรมสิทธิ์แต่ผู้เดียวที่ดินก็อาจเป็นสินสมรสระหว่างสามีภริยานั้นได้

๕. คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๒/๒๕๑๘ สามีมีภริยาใหม่แต่ไม่จดทะเบียน ทรัพย์สินที่ได้มาภริยาใหม่จะมีส่วนได้ร่วมกับสามีหรือไม่ ก็ยังเป็นสินสมรสระหว่างสามีกับภริยาเดิม ภริยาเดิมขอให้ใส่ชื่อตนในโฉนดร่วมด้วยได้ แต่จะระบุส่วนของภริยาว่าหนึ่งในสามโดยยังไม่ถึงเวลาแบ่งทรัพย์สินกันไม่ได้

๖. คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๙๔/๒๕๑๘ สามีภริยาก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ภริยามีสิทธิร้องขอให้ลงชื่อในโฉนดที่ดินสินสมรสร่วมกับสามีได้ เพราะ

เมื่อทรัพย์สินนี้เป็นสินสมรสก็เท่ากับเป็นทรัพย์สินของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายเป็นเจ้าของร่วมกัน ดังนั้นฝ่ายที่ไม่มีชื่อในทางทะเบียนจึงมีสิทธิร้องให้ลงชื่อของตนเป็นเจ้าของร่วมด้วยได้

๗. คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓/๒๕๑๒ การที่ชายหญิงแต่งงานกันโดยมิได้จดทะเบียนสมรส แม้ทางกฎหมายจะไม่ถือว่าเป็นสามีภรรยาด้วยกันโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็หากระทบกระเทือนถึงสิทธิในทรัพย์สินที่ชายหญิงจะพึงมีพึงได้ตามกฎหมายทั่วไป

ในระหว่างที่ผู้ร้องกับจำเลยยังไม่จดทะเบียนสมรสกัน แต่ตามพฤติการณ์ที่ผู้ร้องกับจำเลยปฏิบัติต่อกันเป็นการแสดงว่าผู้ร้องกับจำเลยได้ร่วมกันทำมาหากินแสวงหาทรัพย์สินมาเป็นสมบัติของผู้ร้องและจำเลยร่วมกัน ทั้งมีเจตนาที่เป็นเจ้าของในทรัพย์สินพิพาทโดยใช้เป็นที่อยู่อาศัยร่วมกัน พฤติการณ์เช่นนี้เห็นได้ว่าบรรดาทรัพย์สินที่ผู้ร้องหรือจำเลยหามาได้ระหว่างนั้น แม้จะเป็นด้วยแรงหรือเงินของฝ่ายใดไม่สำคัญ ก็ต้องถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยทั้งสองฝ่ายมีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของร่วมกัน และเมื่อผู้ร้องกับจำเลยได้จดทะเบียนสมรสกันทรัพย์สินทั้งหมดโดยเฉพาะทรัพย์สินพิพาทจึงเป็นสินบริภัณฑ์ประเภทสินเดิมของผู้ร้องและจำเลยเท่าๆ กัน ฉะนั้น โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของจำเลยจึงมีสิทธิมาร้องขอให้ศาลมีคำสั่งแยกทรัพย์สินพิพาทออกเป็นส่วนของจำเลยครึ่งหนึ่งได้

๘. คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๒๓/๒๕๑๙ สามีภริยาหย่ากันโดยคำพิพากษาและจดทะเบียนหย่าแล้วสินบริภัณฑ์สิ้นสภาพ แม้ยังมีได้แบ่งก็เป็นแต่กรรมสิทธิ์รวมธรรมดา.....

๙. คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๓๘๒/๒๕๔๐ โจทก์ฟ้องขอแบ่งที่ดินที่โจทก์อ้างว่าโจทก์จำเลยหาได้ร่วมกันในระหว่างอยู่กินฉันสามีภริยาก่อนจดทะเบียนสมรสเท่ากับโจทก์ฟ้องขอแบ่งทรัพย์สินที่โจทก์อ้างว่ามีอยู่ก่อนสมรสอันเป็นสินส่วนตัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๑(๑) ซึ่งแต่ละฝ่ายในฐานะเจ้าของย่อมมีอำนาจจัดการเองได้โดยลำพังตามมาตรา ๑๔๗๓ และมาตรา ๑๓๓๖ แม้ต่อมาจะจดทะเบียนสมรสกันก็ไม่ทำให้สินส่วนตัวนั้นกลับเป็นสินสมรสได้จึงไม่ใช้การฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ หมวด ๔ ว่าด้วยทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

๑๐. คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๔๔/๒๕๔๒ แม้การที่ ร. ให้ที่ดินพิพาทซึ่งเป็นสินสมรสโดยเสนาหาแก่จำเลยโดยมิได้รับความยินยอมเป็นหนังสือของโจทก์ซึ่งเป็นคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๖ (๕) และ ๑๔๗๙ เมื่อมิได้รับความยินยอมเป็นหนังสือของโจทก์ และโจทก์มีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนการให้ดังกล่าวภายในกำหนดเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ได้รู้เรื่องที่ ร. จดทะเบียนแต่เมื่อโจทก์มิได้ฟ้องขอให้เพิกถอนการให้ ดังนี้ ที่ดินพิพาท

การให้ที่ดินแก่จำเลยที่ ๒ หรือภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันจดทะเบียนการให้ตามมาตรา ๑๔๘๐ ได้ก็ตาม จึงยังเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลย และจำเลยมิได้ครอบครองที่ดินพิพาทในฐานะทายาทของ ร. ที่จะต้องมีหน้าที่แบ่งสินสมรสให้โจทก์แทน ร. แต่จำเลยครอบครองในฐานะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เนื่องจากได้รับยกให้จาก ร. จำเลยจึงไม่มีหน้าที่แบ่งสินสมรสดังกล่าวของ ร. ให้โจทก์

การทำพินัยกรรมมิใช่เป็นการจัดการสินสมรสที่จะต้องได้รับความยินยอมคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๖ วรรคหนึ่ง

แม้ ร. มีสิทธิทำพินัยกรรมยกบ้านพิพาทที่เป็นสินสมรสระหว่าง ร. กับโจทก์ส่วนที่ ร. มีกรรมสิทธิ์อยู่ครึ่งหนึ่งให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๖ วรรคสอง ได้ก็ตาม แต่ ร. ก็ไม่มีสิทธิทำพินัยกรรมยกกรรมสิทธิ์ในบ้านส่วนของโจทก์อีกครึ่งหนึ่งให้แก่จำเลยได้ การที่ ร. ทำพินัยกรรมยกบ้านสินสมรสทั้งหลังให้แก่จำเลยจึงไม่มีผลผูกพันส่วนที่เป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ โจทก์ในฐานะเป็นเจ้าของมีสิทธิฟ้องติดตามเอาคืนทรัพย์สินส่วนที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนได้โดยไม่มีกำหนดเวลาการใช้สิทธิ เว้นแต่จะถูกจำกัดด้วยอายุความได้สิทธิโดยโจทก์ไม่ต้องฟ้องร้องขอให้เพิกถอนพินัยกรรมของ ร. ก่อน

๑๑. คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๗๗/๒๕๔๒ การพิจารณาว่าทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างสามีภริยาเป็นประเภทใด ต้องพิจารณาตามบทกฎหมายที่ใช้ในขณะที่ได้มา

จำเลยได้รับที่ดินพิพาทโดยทางพินัยกรรมในระหว่างสมรสและไม่มีภาระบุว่าให้เป็นสินสมรสหรือสินส่วนตัวเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๙ ในขณะที่ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ เดิม ที่ดินพิพาทจึงเป็นสินสมรสระหว่างโจทก์กับจำเลยตามบรรพ ๕ เดิม มาตรา ๑๔๖๖ วรรคหนึ่ง แม้ต่อมาจะได้มีการแบ่งแยกที่ดินและออกโฉนดใหม่เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ที่ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๙ ใช้บังคับแล้ว ก็เป็นเรื่องการแบ่งทรัพย์สินในระหว่างผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมไม่ทำให้ที่ดินพิพาทหลังจากแบ่งแยกโฉนดแล้วเปลี่ยนเป็นสินส่วนตัวตามมาตรา ๑๔๗๑ (๓)

๑๒. คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๗๑/๒๕๔๓ ที่ดินและบ้านพิพาทเป็นทรัพย์สินที่จำเลยที่ ๑ ได้มาระหว่างสมรสกับโจทก์ก่อนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ใหม่ ใช้บังคับ จึงเป็นสินสมรสระหว่างโจทก์และจำเลยที่ ๑ เมื่อไม่ปรากฏว่ามีสัญญาก่อนสมรสบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งตามพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ.๒๕๑๙ มาตรา ๗ บัญญัติว่า บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงอำนาจการจัดการ

สินบริเวณที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มีอยู่แล้วในวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นสามีมีอำนาจในการจัดการรวมทั้งอำนาจจำหน่ายสินสมรสอยู่แล้วโจทก์จึงมีอำนาจจัดการสินสมรสต่อไป การที่จำเลยที่ ๑ ได้ยกที่ดินและบ้านพิพาทให้แก่จำเลยที่ ๒ โดยมีได้รับความยินยอมจากโจทก์ โจทก์มีอำนาจขอเพิกถอนนิติกรรมได้แต่การเพิกถอนนิติกรรมดังกล่าวได้กระทำเมื่อบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ที่ตรวจชำระใหม่ใช้บังคับ ซึ่งเป็นกรณีไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับแก้คดีได้ จึงต้องนำบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๘๐ มาใช้บังคับตามมาตรา ๔ โจทก์ยื่นฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมการให้ระหว่างจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ เมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่ได้นิติกรรมนั้น ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๘๐ วรรคสอง

๑๓. คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๙๗/๒๕๔๓ จำเลยได้ที่ดินพิพาทมาก่อนปี ๒๕๑๔ เมื่อไม่ปรากฏว่าพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุว่าเป็นสินส่วนตัวของจำเลย ที่ดินพิพาทจึงเป็นสินสมรสระหว่างจำเลยกับ อ. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น

๑๔. คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๖๕/๒๕๔๔ จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นภริยาจำเลยที่ ๑ ลงชื่อในหนังสือให้ความยินยอมซึ่งระบุว่ายินยอมให้จำเลยที่ ๑ ทำนิติกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายและจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างและกู้ยืมเงินจากโจทก์ได้โดยไม่คัดค้าน ถือว่าจำเลยที่ ๒ ได้ร่วมรับรู้หนี้กู้ยืมเงินที่จำเลยที่ ๑ ผู้เป็นสามีได้ก่อขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ตนฝ่ายเดียวในระหว่างสมรส และจำเลยที่ ๒ ได้ให้สัตยาบันในหนีดังกล่าวแล้ว หนี้ยึดตามสัญญากู้ยืมเงินจึงเป็นหนี้ร่วมระหว่างจำเลยที่ ๑ กับจำเลยที่ ๒ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๙๐ (๔) จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ จึงต้องรับผิดชอบหนี้ดังกล่าวร่วมกัน

๑๕. คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๕๖๑/๒๕๔๔ ว. ได้ยกที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ ๑ ระหว่างปี ๒๕๑๔ ถึง ๒๕๑๖ ที่ดินพิพาทจึงเป็นสินสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ เดิม มาตรา ๑๔๖๖ เพราะการให้มิได้แสดงว่าให้ไว้เป็นสินส่วนตัวตามมาตรา ๑๔๖๔ (๓) และกรณีเป็นการยกให้ก่อนปี ๒๕๑๔ จึงไม่อาจใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ.๒๕๑๔ บังคับ นอกจากนี้จำเลยที่ ๑ เคยขายฝากที่ดินพิพาทให้แก่ ท. เมื่อปี ๒๕๒๕ และมีได้ไถ่คืนภายในกำหนด ต่อมาจึงได้ซื้อคืนจาก ท. เมื่อปี ๒๕๒๖ แม้จะใส่ชื่อจำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เพียงผู้เดียว ก็ต้องถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างสมรส

เป็นสินสมรสของโจทก์กับจำเลยที่ ๑ ตามมาตรา ๑๔๗๔ (๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๙

๑๖. คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๘๕๖/๒๕๔๔ บิดาโจทก์ยกที่ดินพิพาทให้โจทก์และจำเลยที่ ๑ และเป็นทรัพย์สินที่โจทก์และจำเลยที่ ๑ ได้มาระหว่างสมรส จึงเป็นสินสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๔ (๑) เมื่อจำเลยที่ ๑ ได้ทำสัญญาขายที่ดินพิพาทให้จำเลยที่ ๒ แต่เพียงฝ่ายเดียวโดยปราศจากความยินยอมของโจทก์ซึ่งเป็นคู่สมรส นิติกรรมการซื้อขายที่ดินพิพาทดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติมาตรา ๑๔๗๖ (๑) และเมื่อจำเลยที่ ๒ เบิกความยอมรับว่า ก่อนซื้อที่ดินพิพาทจากจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๒ รู้ว่าจำเลยที่ ๑ มีสามีคือโจทก์ จึงถือได้ว่าจำเลยที่ ๒ รับโอนโดยไม่สุจริต โจทก์มีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ กับนิติกรรมที่จำเลยที่ ๒ ยินยอมให้จำเลยที่ ๓ เข้าถือกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินพิพาทได้ตามมาตรา ๑๔๘๐

๑๗. คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๖๕๐/๒๕๔๕ เงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ของจำเลยเมื่อนำมารวมกับเงินของโจทก์ไปซื้อที่ดินและบ้านแล้วยอมเปลี่ยนเป็นที่ดินและบ้านที่ซื้อมา..... ที่ดินและห้องชุดทั้งสี่ห้องจำเลยได้รับโอนมาภายหลังจากโจทก์จำเลยจดทะเบียนสมรสแล้ว ส่วนเงินค่างวดของที่ดินและห้องชุดที่จำเลยไปชำระนั้น จำเลยถอนเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคาร ซึ่งเป็นเงินส่วนตัวของจำเลย แต่เงินในบัญชีดังกล่าวมีเงินรายได้จากกิจการร้านเสริมสวยรวมอยู่ด้วย ซึ่งเงินรายได้ดังกล่าวเป็นสินสมรสระหว่างโจทก์จำเลยและไม่อาจแบ่งได้ว่าส่วนไหนเป็นเงินส่วนตัวของจำเลย เข้ามาปะปนอยู่กับเงินค่างวดของที่ดินและห้องชุดทั้งสี่เป็นจำนวนเท่าใด กรณีจึงต้องถือตามข้อสันนิษฐานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๑ วรรคท้าย ว่าเงินค่างวดดังกล่าวเป็นสินสมรสด้วยที่ดินและห้องชุดทั้งสี่ห้องนี้จึงเป็นสินสมรสเต็มจำนวนที่จะต้องแบ่งให้โจทก์จำเลยคนละครึ่ง.....

๑๘. คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๗๕/๒๕๔๖ จำเลยกู้เงินโจทก์โดยทำสัญญาจำนองเป็นประกันไว้ และจำเลยได้รับเงินไปจากโจทก์แล้ว จำเลยจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ แม้ที่ดินที่จำนองเป็นสินสมรสระหว่างจำเลยกับภริยา และจำเลยทำสัญญาจำนองโดยไม่ได้รับความยินยอมจากภริยาก็ตามคงมีผลเพียงว่าภริยาจำเลยอาจฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมจำนองนั้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๘๐ แต่ตราบไต่สัญญาจำนองยังไม่ถูกศาลเพิกถอนย่อมยังคงมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย

๑๙. คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๘๖/๒๕๔๖ ที่ดินที่จำเลยถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับพี่ชาย จำเลยเป็นทรัพย์สินที่มีมาก่อนที่จำเลยจะจดทะเบียนสมรสกับโจทก์ อันถือเป็นสินส่วนตัวของ จำเลยและมีการนำไปแลกเปลี่ยนกับที่ดินพิพาท ๒ แปลง ทรัพย์สินที่ได้มาใหม่จึงย่อมเป็น สินส่วนตัวของจำเลยเพราะเป็นการได้ที่ดินมาแทนทรัพย์สินเดิมตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๒ วรรคหนึ่ง

๒๐. คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๗๓/๒๕๕๑ ผู้ร้องอุทธรณ์และฎีกาว่าที่ดินพิพาทเป็น สินส่วนตัวของผู้ร้อง มิใช่สินสมรสระหว่างผู้ร้องกับจำเลย และหนี้ตามคำพิพากษามีใช้หนี้ร่วม ระหว่างจำเลยกับผู้ร้องซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ศาลจะต้องวินิจฉัยเสียก่อนว่า ที่ดินพิพาทเป็น สินส่วนตัวของผู้ร้องหรือเป็นสินสมรสระหว่างผู้ร้องกับจำเลย หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่าที่ดินพิพาท เป็นสินส่วนตัวของผู้ร้อง กรณีก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นหนี้ร่วมระหว่าง จำเลยกับผู้ร้องหรือไม่ เพราะแม้จะเป็นหนี้ร่วม โจทก์ก็ไม่อาจยึดที่ดินพิพาทเพื่อขายทอดตลาด ชำระหนี้แก่โจทก์ได้เนื่องจากโจทก์มิได้ฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยด้วย การที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ยกปัญหาว่าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นหนี้ร่วมระหว่างจำเลยกับผู้ร้องหรือไม่ขึ้นวินิจฉัยก่อนแล้วฟัง ข้อเท็จจริงว่าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นหนี้ร่วมระหว่างจำเลยกับผู้ร้อง และพิพากษายืนตามศาล ชั้นต้นให้ยกคำร้องขอให้ปล่อยที่ดินพิพาทของผู้ร้อง โดยไม่วินิจฉัยปัญหาว่าที่ดินพิพาทเป็นสิน ส่วนตัวของผู้ร้องหรือเป็นสินสมรสระหว่างผู้ร้องกับจำเลยจึงเป็นการไม่ชอบ การที่ จ. ได้รับยก ให้ที่ดินพิพาทมาจากผู้ที่เป็นบิดามารดาและต่อมา จ. ก็ยกที่ดินพิพาทให้บุตรคือผู้ร้อง น่าเชื่อว่า หลังจาก จ. ได้รับยกให้ที่ดินพิพาทแล้ว จ. ได้ครอบครองทำประโยชน์ที่ดินพิพาทต่อจากบิดา มารดาในฐานะเจ้าของจนกระทั่งยกที่ดินพิพาทให้แก่ผู้ร้อง เมื่อ จ. ครอบครองที่ดินพิพาทโดยไม่ ปรากฏว่ามีผู้ใดโต้แย้งคัดค้านมาเป็นเวลาประมาณ ๓๐ ปี จ. ย่อมได้กรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทโดย การครอบครองปรปักษ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒ แม้จะยังมีได้มีการ เปลี่ยนแปลงทางทะเบียนจากบิดามารดามาเป็นชื่อ จ. ก็ตาม และเมื่อ จ. ยกที่ดินพิพาทให้แก่ผู้ร้อง ในปี ๒๕๑๐ ผู้ร้องก็ย่อมได้กรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทตั้งแต่ได้รับการยกให้จาก จ. ที่ดินพิพาทจึง เป็นสินส่วนตัวของผู้ร้องเพราะผู้ร้องได้มาก่อนจดทะเบียนสมรสกับจำเลยในปี ๒๕๑๙ การที่ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าผู้ร้องได้กรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทโดยการครอบครองปรปักษ์ในปี ๒๕๓๐ จึงไม่มีผลทำให้ที่ดินพิพาทซึ่งเป็นสินส่วนตัวของผู้ร้องกลายเป็นสินสมรสระหว่างผู้ร้องกับจำเลย แต่อย่างใด เมื่อที่ดินพิพาทเป็นสินส่วนตัวของผู้ร้อง โจทก์ก็ไม่อาจบังคับคดีเอาแก่สินส่วนตัวของ

ผู้ร้องซึ่งเป็นบุคคลภายนอกคดีได้ กรณีจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นหนี้ร่วมระหว่างจำเลยกับผู้ร้องหรือไม่เพราะไม่มีผลต่อรูปคดี

● **ข้อควรระวัง**

ปัญหาการจดทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่สามีภรรยาไม่ชอบด้วยกฎหมายหามาได้ร่วมกัน มีประเด็นเกี่ยวกับหลักฐานที่คู่กรณีต้องนำมาแสดงนั้นจะเป็นอย่างไรเพียงใดต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป เช่น ถ้าตามหลักฐานสำเนาทะเบียนบ้านปรากฏว่าคู่กรณีมีบุตรจำนวน ๒ คน คนหนึ่งเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ และอีกคนหนึ่งเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ส่วนที่ดินได้ซื้อเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และคู่กรณียืนยันว่าในขณะที่ซื้อมาได้อยู่กับฉันท์สามีภรรยา เช่นนี้ก็น่าเชื่อถือได้ว่าที่ดินดังกล่าวได้มาในระหว่างอยู่กับฉันท์สามีภรรยาจริง เป็นต้น
